

hamn. Prutgäss i oktober. Foto: Alf Linderheim.

lor fångades och en nötkråka. Hackspettarna var fåtalliga och bland mesarna märktes 77 svartmesar, 77 tallitor, 274 blåmesar och 219 talgoxar.

Utklippan

Utklippan har varit bemannad 36 dagar under våren, 28.4-11.6, och 52 dagar under hösten från 1.9 till 22.10. Liksom de senaste åren har Karlskrona Ornitologiska Klubb hyrt en av de gamla fyrvaktarebostäderna av Sjöfartsverket.

Strax efter ankomsten den 28 april upptäcktes inte mindre än nio alförrädare intill ön. Dessa, en hane och åtta honor, var kvar till den 14.5. Av övriga observationer kan nämnas minst 84 förbisträckande dvärgmåsar den 5.5.

Under vårperioden ringmärktes 3 582 fåglar. De två bästa dagarna var den 4.5 (582 ringmärkta) och 12.5 (509). Sylviorna svarade för ca 18 procent av alla ringmärkta, och bland de mera ovanliga fångsterna fanns en lärkfalk, fyra lundsångare och en gulhämpling.

Utom ringmärkning och sträckobservationer ägnade sig personalen också åt studier av en fiskmåskoloni och av Utklippans paddor. Såväl grönläckig padda som stinkpadda finns i hållkaren på klipporna och det har även konstaterats att det uppstått bastarder dem emellan.

Höstsäsongen inleddes med fångst av två sandlöpare i ett nykonstruerat kastnät som visat sig mycket effektivt, bl.a. fångades senare under säsongen sju prutgäss i detta nät på Torhamn. September blev en besvikelser ur ringmärkningssynpunkt. Blåst och dåligt väder

omöjliggjorde nätfångst. En ljusning inträffade de sista dagarna i månaden då det tillfälligt rädde svaga vindar från öst. Den 28.9 ringmärktes 584 ex., däribland en taigasångare. Den 2.10 fångades en kungsfågelsångare och dagen efter ytterligare en. Oktober fortsatte sedan med goda ringmärkningsiffror med en topp den 15 och 16. Under dessa två dagar fångades 1 592 fåglar, bl.a. 20 hornugglor och tre morkullor. Den 10.10 fångades stationens första stenfalk.

Av invasionsfåglar noterades endast hornuggla 34 ringmärkta, talgoxe 104, blåmes 54, och trädkryp 3.

Rovfåglar uppträder sällan i större antal på Utklippan. Under höststräcket ser man visserligen nästan dagligen en eller flera stenfalkar, och tornfalk, sparvhök, vråkar och kärnhökar ses ganska ofta men aldrig i några betydande antal. Den 11.10 var ett undantag, då minst 500 fjällvråkar sträckte ut eller rastade på stenar och klippvallar eller i hagtornsbuskagen på Norrskär. Denna dag med havbleke och blå himmel ovanför soldiset kommer de som var med säkert att minnas länge.

En av de domherrarna som ringmärktes den fantastiska dagen 14.10.1977 har återfunnits död i Opland i Norge i juni 1978. Bland andra intressanta återfynd märks en sädesärla från Libanon, törnskata från Bulgarien och rörsångare från Spanska Sahara.

Totalt ringmärktes under 1978 19 200 fåglar i Torhamns fågelstations regi, 9 772 av dessa fångades på Utklippan.

Ytterligare information om verksamheten vid Torhamn och Utklippan kan fås genom *Fåglar i Blekinge 1978*, som kan rekvireras från Carl-Ivan Carlsson, Skomakaregatan 11 A, 371 00 Karlskrona för en kostnad av 15,- plus porto som insättes på postgiro 69 52 08-9.

Ulf Lundgren

Täkerns fältstation

Täkerns fältstation, Box 204, S-595 00 Mjölby

I början av 1978 fick Fältstationen ta ställning till långtgående planer på vasslätter i Täkern. De gällde då i första hand vass som skulle användas i energiforskningen för t.ex. husuppvärmning. I en skrivelse till berörda instanser klargjorde fältstationen sitt motstånd mot denna form av ingrepp i naturreservatet och framhöll sin uppfattning om vassens oersättlighet. Trots att Täkerns väldiga vassar i hög grad präglar bilden av sjön är de ändå den mest okända biotopen. Under de senaste åren har stationen bedrivit en rad arbetsprojekt i vassen och det har alltmot framgått hur unik och viktigt den är.

I mars gav länsstyrelsen en dansk firma tillstånd att slå vass för taktäckningsändamål. Eftersom reservatstadgarna inte alls behandlade handhavandet av vas-

sarna kunde man inte stoppa slättern. Fältstationen protesterade mot denna exploatering i ett naturreservat och framhöll att man skulle stoppat verksamheten i avvaktan på mer planering. Dessutom saknade ju Täkerns naturreservat fortfarande skötselplan, vilket gjorde ingreppet ännu mer absurt. Även för vintern 1978-79 har länsstyrelsen gått med på vasslätter, den här gången på omkring 50 ha. Tyvärr har fältstationen inte kunnat göra något för att förhindra detta. I ett samrådsyttrande har dock länsstyrelsen gett fältstationen tillstånd att utföra vissa undersökningar vid slätterytorna vilket markägarna gått med på under sedvanliga protester. De två principer som fältstationen hävdade står dock fast: dels det olämpliga att avverka vass utan att någon skötselplan är fastställd, dels det tveksamma i att överhuvudtaget göra kommersiella ingrepp i ett naturreservat. Vassen är en okänd naturtyp, men den är långt ifrån intresselös, tvärtom!

Hotet mot Täkernvassarna har kommit att prägla hela årets verksamhet. Det utlöste det mångformiga arbetet som kom att bilda tema för säsongen: Projekt vass! I detta har innefattats alla de undersökningar som tidigare bedrivits och som haft anknytning till vassmiljön. Punktruttsinventeringar har genomförts regelbundet. De kommer förhoppningsvis att ge den grundläggande kännedomen om artsammansättningen i vassområdet. Dessutom kommer de att ge upplysningar om förändringar under längre perioder. Även en botanisk inventering har ingått i vassarbetet. Utöver detta projekt har en dagfjärilsinventering utförts på strandängarna vid Täkerns västra del. Inom samma område har tidigare botaniska bandprofilsundersökningar gjorts. Fältstationens ringmärknings- och inventeringsarbete i sjön Sommen har bedrivits i samma omfattning som tidigare.

Observationer

De intressanta observationerna vid Täkern under året är många. Här ett axplock av dessa samt lite kort om karaktärsarternas status. En rödhuvad dykand som sågs i juli blev underligt nog årets enda observation av arten. Ändå är det nu sjunde året i rad som arten noteras vid sjön. En rostand som uppehöll sig vid sjön i augusti var sannolikt ett förrymt exemplar. Antalet grågäss som häckar och ruggar i Täkern ökar alltjämt. 400 gäss fanns i juli och fem ungpullar sågs i juni. I början av maj sågs 34 mindre sångsvanar. Flokken är troligen den största som setts i Östergötland. Som vanligt uppehöll sig minst ett par kungsfåglar vid Täkern under vintern. Utfodring skedde också på en lokal. En havsörn sågs regelbundet under hösten.

Stammen av brun kärnhök verkar nu ha stabiliserat sig kring 40 par. Variationerna under de senaste åren har varit mycket små. 1978 häckade 42 par. På grund av det dåliga vädret veckan efter midsommar kunde endast tolv ungar märkas. Dessa fick även röd färgning. (De föregående årens färger är: 1974 orange, 1975 blå, 1976 ljusgrön, 1977 vit.)

För första gången i Täkerns historia häckade 1978 ett fiskgusepar vid sjön. En unge blev flygg i boet. Observationer av jaktfalk, möjligen samma exemplar, gjordes vid minst fyra tillfällen under hösten. En av sjöns övervintrande stenfalkar försörjde sig originellt

nog genom att följa en blåhök och sedan ta de fåglar som denne skrämde upp ur vassen (*Vår Fågelvärld* 37(1978):259). En häckning av tornfalk konstaterades norr om Täkern. Arten är numera mycket sällsynt på östgötaslätten och observationerna i övrigt mycket få! En aftonfalk sågs två gånger i juli.

Aldrig tidigare har turturduvor iakttagits så ofta som under sommaren 1978. Observationer i Täkernbygden gjordes vid minst 27 tillfällen, flera av dem under sådana omständigheter att man kan misstänka häckning.

En berguv sågs vid den norra Täkernstranden i mars. Det är den enda kända iakttagelsen vid sjön sedan 1800-talet. Täkernbygdens enda stora råkkoloni utanför Vadstena fortsätter att växa. 1978 omfattade den cirka 120 par. En vassångare sjöng den 23 maj vid östra Täkernstranden, en lundsångare hördes på Omberg i slutet av maj, och kärnsångare noterades i juni. Drygt 45 trastsångare fanns vid sjön på försommaren.

Täkerns skrattmåsar hade en mycket dålig säsong. I en av de stora kolonierna saknades ungfåglar nästan helt. Svarttärnorna hade före midsommar 19 bon bebodda, men hela kolonin gick under i samband med regn veckan efter. I augusti sågs en flock på 43 skräntärnor.

Gåsräkningar

Under 1978 fortsatte de omfattande gåsräkningar som påbörjades hösten 1977. Omkring 10 personer har varit engagerade vid varje räkningstillfälle och totalt har ca 25 personer deltagit. Vårsträcket var normalt med som mest omkring 5 000 gäss samtidigt i Täkernbygden. Höststräcket blev en helt otrolig upplevelse. Redan den 24 september var antalet gäss uppe i 17 700, vilket var lika med den tidigare toppnoteringen. Under resten av september och under oktober fortsatte antalet gäss

att öka och under den andra halvan av oktober fanns det mellan 25 000 och 30 000 gäss vid Täkern. Vid ett räkningstillfälle i början av november översteg antalet gäss 35 000.

Spetsbergsgås har under året observerats oftare än vanligt och vid ett tillfälle sågs 8 ex. samtidigt i en flock på ca 2 500 sädgäss. Prutgäss har setts två gånger med 17 resp. 8 ex. Bläsgås och fjällgås har setts i mindre omfattning än tidigare.

Skäggesen

Skäggesarna som drabbades svårt av den hårda vintern 1976-77, fortsatte sin återhämtning under 1978. I höstvassarna var det ånyo gott om dem och ett massivt utsträck skedde också i oktober. Ringmärkningen av skäggesar har varit mycket blygsam. Arbetet med arten har i stället inordnats i de tidigare nämnda punktruttsinventeringarna. Genom den spången, som Skogsvårdsstyrelsen byggde på en del av den vandringsstig som går från Glänästornet och västerut, blev skäggesen under 1978 en lättillgänglig art. Ett par häckade alldeles intill spången och i övrigt fanns arten ständigt i ruggarna omkring. Hundratals människor fick på så sätt se skäggesar på nära håll.

Slutligen vill vi tacka de ca 25 personer som arbetat vid fältstationen mellan den 15 april och den 1 november. Vassprojektet har varit intensivt och arbetsamt. Inför 1979 beräknar vi att Projekt Vass ska utökas ännu något - framför allt på den entomologiska sidan som tyvärr är mycket okänd.

Årsavgiften för medlemskap i Täkerns fältstation för 1979 är oförändrat 25,-. I kostnaden ingår som vanligt stationens innehållsrika årsmeddelande, dels tre informationsblad. Fältstationens postgiro är 26 34 96-2.

Göran Bergengren